

Przebieg uroczystości
przy pomniku "Piety Wołyńskiej" w Chełmie
w dniu 13.07.2025 r. o godz. 11:00
/prowadzenie - Prezes Stowarzyszenia
"Pamięć i Nadzieja" - Józef Górny/

Szanowni Kresowianie
Drodzy Goście wszelkich Godności i Urzędów
Mieszkańcy Chełma, Szanowni Państwo

W imieniu własnym i Członków Stowarzyszenia "Pamięć i Nadzieja" witam Państwa w trzecim dniu tegorocznych chełmskich obchodów 82 rocznicy "krwawej niedzieli" na Wołyniu, przebiegających pod Honorowym Patronatem Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej. Organizatorem obchodów w piątek 11 lipca oraz wczorajszą sobotę 12 lipca był Prezydent Chełma Pan Jakub Banaszek, a uroczystości dzisiejszych, jest nasze Stowarzyszenie.

Rozpoczynamy naszą uroczystość od Hymnu Państwowego:

Uprzejmie proszę Państwa **"DO HYMNU"**

PO HYMNIE

Szanowni Państwo

Naszą dzisiejszą uroczystość pragnę rozpocząć w sposób nietypowy, bo od podzielenia się bardzo smutną informacją; otóż w dniu wczorajszym w godzinach wieczornych zmarła Małżonka pierwszego Prezesa Stowarzyszenia "Pamięć i Nadzieja" Pana Franciszka Golika. Uprzejmie proszę, uczcijmy Jej pamięć chwilą ciszy.

Dziękuję

Szanowni Państwo

Bardzo proszę o wysłuchanie krótkich wystąpień wprowadzających, w wykonaniu naszych dostojnych Gości w osobach:

- **Pana Krzysztofa Kołtuna** - Chełmianina, poety, prozaika, dziennikarza, antykwariusza, etnografa, poruszającego w swojej twórczości tematykę Kresów Wschodnich, głównie Wołynia,
- **Pana Profesora Eugeniusza Wilkowskiego** - także Chełmianina, historyka, wybitnego znawcę problematyki stosunków polsko-ukraińskich, autora wielu artykułów i książek o tematyce historycznej, współtwórca i Redaktora Odpowiedzialnego lokalnego periodyku pn.: Pismo kulturalno-społeczne Ziemi Chełmskiej "POWINNOŚĆ".

Panowie wprowadzą nas w sferę symboliczną tych wydarzeń historycznych, które my Polacy już od 82 lat powszechnie określamy mianem: "rzezi wołyńskiej", "krwawej niedzieli na Wołyniu", "ukraińskiego ludobójstwa, czy "męczeństwa Kresowian":

- Pan Krzysztof językiem poety i prozaika,
 - Pan Eugeniusz językiem historyka, państwowca,
- obaj tworzący dzieła służące utrwalaniu świadomości i poczucia wspólnoty narodowej współczesnego pokolenia Polaków.

Bardzo proszę Panów o wystąpienia.

Po wystąpieniach Pana Krzysztofa Kołtuna i Pana Eugeniusza Wilkowskiego:

Szanowni Państwo

W piątek 11 lipca w godzinach popołudniowych, jako Stowarzyszenie "Pamięć i Nadzieja" rozpoczęliśmy nasze uroczystości rocznicowe od złożenia wiązanki kwiatów i zapalenia zniczy pod Krzyżem Wołyńskim na Cmentarzu Komunalnym w Chełmie.

W dniu dzisiejszym o godz. 9:00 została odprawiona, zamówiona przez nasze Stowarzyszenie, Msza Święta w Bazylice Mariackiej na Górze Chełmskiej, w intencji pamięci Polaków - Ofiar ukraińskiego ludobójstwa oraz tych sprawiedliwych Ukraińców, którzy za ratowanie Polaków zapłacili cenę własnego życia.

Dziękujemy Panu Prezydentowi Miasta Chełm za wsparcie informacyjne poprzez ujęcie naszych dzisiejszych uroczystości we wspólnym miejskim Programie. My także udzieliliśmy obchodom dodatkowego wsparcia informacyjnego, umieszczając wspólny Program miejskich obchodów w dniach 11-13 lipca na stronie Internetowej Stowarzyszenia "Pamięć i Nadzieja" oraz rozsyłając Program naszym Członkom i Sympatykom.

Jestem przekonany że jest to nasz wspólny sukces organizacyjny, o czym świadczy chociażby dzisiejsza, liczniejsza niż w latach ubiegłych frekwencja.

Szanowni Państwo

Tegoroczne obchody dnia pamięci Polaków - Ofiar ukraińskiego ludobójstwa mają charakter szczególny, gdyż 5 lipca weszła w życie ustawa Sejmowa z dnia 04 czerwca 2025 r. o ustanowieniu 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej - w randze święta państwowego. Jak czytamy w preambule do ustawy, cytuję:

"Męczeńska śmierć z powodu przynależności do narodu polskiego zasługuje na pamięć w formie dnia wyróżnianego corocznie przez państwo polskie, w którym ofiarom będzie oddawany hołd."

Ustawowy wybór dnia 11 lipca nie był przypadkowy, gdyż w dniu 11 lipca 1943 r. miały miejsce wstrząsające mordy na ponad 10 tys. Polaków w ok. 100 miejscowościach na Wołyniu, określane od tamtego czasu mianem "krwawej niedzieli". To był dzień - apogeum ukraińskiego ludobójstwa.

Ogółem w latach 1939 - 1947, w zależności od źródeł, zamordowanych zostało przez ukraińskich nacjonalistów od 130 - 150 tys. Polaków. Wliczając w to zamordowanych obywateli II Rzeczypospolitej narodowości żydowskiej, czeskiej, węgierskiej, ormiańskiej, rosyjskiej i ukraińskiej, zdaniem wielu historyków, ofiarami ukraińskiego ludobójstwa mogło paść ok. 600 tys. osób, a więc ok. 10% ogólnych polskich strat ludzkich w czasie II wojny światowej.

Szanowni Państwo

Uchwalenie ustawy z dnia 4 czerwca br., w ocenie Wicemarszałka Sejmu RP Pana Piotra Zgorzelskiego oznacza, że Państwo polskie stało się wreszcie **Kustoszem Narodowej Pamięci** o Polakach – Ofiarach Ludobójstwa dokonanego przez OUN i UPA na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to tym bardziej ważne, że zostało już niewiele żywych świadków tamtych tragicznych wydarzeń, a pamięć o Polakach - Ofiarach ukraińskiego ludobójstwa, parafrazując Premiera Wincentego Witosa - "**winna trwać wiecznie**".

Rzeź wołyńska to jednocześnie najtragiczniejsza karta męczeństwa wsi polskiej; však ofiarami ukraińskiego ludobójstwa w ok. 95% byli mieszkańcy polskich kresowych osad i wsi. W dniu wczorajszym obchodziliśmy też, po raz ósmy, święto państwowe - "**Dzień Walki i Męczeństwa Wsi Polskiej**", ustanowione ustawą sejmową z dnia 29 września 2017 roku.

Szanowni Państwo

Gromadząc się u stóp chełmskiej Piety Wołyńskiej, manifestujemy wierność pamięci o ofiarach ukraińskiego ludobójstwa. Dajemy świadectwo więzi narodu polskiego z pomordowanymi i ich Rodzinami.

Niech nasze świadectwo będzie duchowym wsparciem dla władz państwowych, episkopatu Polski i episkopatów Kościołów na Ukrainie w staraniach o nadanie właściwego tempa wznowionym w ostatnim czasie w Ukrainie pracom ekshumacyjnym.

Ekshumacje i pochówki to jeden z trzech filarów, jaki w "*Apelu Rodzin Ofiar Ludobójstwa do Episkopatów Polski i Ukrainy*" z dnia 19 czerwca 2023 roku, został wymieniony przez stronę polską, **jako warunek polsko-ukraińskiego pojednania**. Bardzo mocno upomniał się też o to Prezydent - Elekt Karol Nawrocki w transmitowanym na żywo w mediach przemówieniu wygłoszonym w dniu 11 lipca br. na terenie będącego w organizacji "*Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego*" w Chełmie.

Pragnę Państwa poinformować, że list do nas - uczestników uroczystości wystosowali: Wicepremier, Minister Obrony Narodowej Władysław Kosiniak Kamysz, Wicemarszałek Sejmu RP Piotr Zgorzelski, Marszałek Województwa Lubelskiego Jarosław Stawiarski. Listy te zostaną opublikowane na stronie Internetowej Stowarzyszenia "Pamięć i Nadzieja"

Szanowni Państwo

Jesteśmy zaszczyceni, jako Stowarzyszenie, przyjęciem naszego zaproszenia i uczestnictwem w dzisiejszej uroczystości wielu znakomitych Gości, **których jest mi niezmiernie miło powitać:**

Powitanie wg. przygotowanej listy obecności:

w uroczystości udział wzięli min.:

- Kresowianie - naoczni świadkowie zbrodni ludobójstwa,
- Prezydenta miasta Chełm Jakub Babaszek,
- Andrzej Owczarek - Prezes Chełmskiego Środowiska 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK,
- ppłk Jan Grzech - Prezes Zarządu Rejonowego Związku Żołnierzy WP w Chełmie,
- gen. bryg. związku Marian Lipczuk - Prezes Honorowy Zarządu Głównego Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego,
- Stanisław Kuć - Prezes Stowarzyszenia "Forum Polskie"
- kpt.rez. Stefan Sakowski - Członek Chełmskiego Oddziału Związku Piłsudczyków RP,
- Tadeusz Kupracz - Prezes Chełmskiego Oddziału Towarzystwa Miłośników Wołynia i Polesia. Pozdrowienia zebranych przekazał historycznie pierwszy Prezes Chełmskiego Oddziału Towarzystwa - Wiesław Kostrobała,
- Krzysztof Kołtun - Prezes Towarzystwa Rodzin Kresowych w Chełmie,
- Kazimierz Skowron - Członek Chełmskiego Oddziału Związku Sybiraków,
- Krystyna Łukasik i Stanisław Koszewski - Prezes i Wiceprezes Chełmskiego Okręgu Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych,
- Tadeusz Sławecki - Członek Rady Naczelnej PSL, reprezentujący Wicemarszałka Sejmu RP Piotra Zgorzelskiego,
- Krzysztof Hetman - Poseł do Parlamentu Europejskiego, Wiceprezes PSL,
- Anna Dąbrowska- Banaszek Posłanka na Sejm RP,
- Józef Zająć - Senator RP oraz Beata Fałda - Rektor Akademii Nauk Stosowanych w Chełmie,
- Krzysztof Grabczuk - Poseł na Sejm RP,
- Sławomir Ćwik - Poseł na Sejm RP,
- prof. Eugeniusz Wilkowski - Senator RP I i II Kadencji, historyk, Redaktor odpowiedzialny "Pisma Kulturalno Społecznego Ziemi Chełmskiej POWINNOŚĆ",
- Maciej Baranowski - Dyrektor Delegatury Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Chełmie,
- Milena Petla - Kierownik Chełmskiej Delegatury Lubelskiego Urzędu Marszałkowskiego.
- w imieniu Stanisława Adamiaka - Konsula Honorowego Ukrainy w Chełmie udział wzięli: Elżbieta Bajkiewicz - Kierownik Biura Konsula oraz Krzysztof Kupracz - Wiceprezes Zarządu Fundacji Partnerstwo i Współpraca,
- Natalia Jędruszczak - Dyrektor Muzeum Pamięci Ofiar Rzezi Wołyńskiej oraz Centrum Prawdy i Pojednania im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Chełmie (**w organizacji**),
- Daniel Słowik - Starosta Łęczyński,

- Dorota Łosiewicz i Lucyna Sado - w imieniu Starosty Chełmskiego Piotra Deniszczuka,
- Wicewójt Artur Kubacki i Przewodniczący Rady Gminy Chełm Andrzej Oleksiejuk - w imieniu Wójta Gminy Chełm Wiesława Kociuby,
- Radny Sejmiku Województwa Lubelskiego Dariusz Grabczuk,
- Klub Radnych "Polska 2050" RM Chełm - Tomasz Otkąła, Stanisław Mościcki, Katarzyna Rot, Marcin Lipczuk,
- Klub Radnych "Koalicja Obywatelska" RM Chełm - Małgorzata Sokół, Marek Sikora, Łukasz Krzywicki, Piotr Jabłoński,
- Rafał Michalski - Prezes Zarządu Grodzkiego PSL w Chełmie,
- Marcin Łopacki - Prezes Zarządu Powiatowego PSL Powiatu Chełmskiego, reprezentujący jednocześnie Posła na Sejm RP Wiesława Różyńskiego,
- Maciej Zawadka - Przewodniczący Chełmskiego Koła Konfederacja RP,
- Mirosław Sawicki - Przewodniczący Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego w Chełmie,
- prof. Ignacy Kitowski - Członek Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego
- Mieszkańcy Chełma

Szanowni Państwo

Dziękuję serdecznie władzom Miasta Chełm, z Panem Prezydentem Jakubem Banaszkiem na czele oraz instytucjom i spółkom miejskim, za wszelką pomoc udzieloną Stowarzyszeniu w przygotowaniu dzisiejszej uroczystości. Dziękuję Wojsku Polskiemu za wystawienie posterunku honorowego przy pomniku i asystę przy składaniu wieńców. Dziękuję za uświetnienie uroczystości Pocztom Sztandarowym: Związku Weteranów i Rezerwistów Wojska Polskiego oraz Zarządu Wojewódzkiego Związku Piłsudczyków RP. Dziękuję chełmskim parafiom Kościoła Rzymskokatolickiego oraz chełmskim, lokalnym i regionalnym mediom za publikację informacji o terminie i programie uroczystości, prosząc jednocześnie o publikację z jej przebiegu w najbliższych wydaniach gazet i portali informacyjnych. Dziękuję serdecznie wszystkim zebranych za obecność.

A teraz pragnę oddać głos naszym Gościom:

1. O zabranie głosu proszę Prezydenta Miasta Chełm, Pana Jakuba Banaszka
2. O zabranie głosu proszę Pana Tadeusza Sławeckiego, Członka Rady Naczelnej PSL, radnego Rady Powiatu Radzyń Podlaski, reprezentującego Wicemarszałka Sejmu RP, Pana Piotra Zgorzelskiego,
3. O zabranie głosu proszę Posła do Parlamentu Europejskiego, Wiceprezesa PSL, Pana Krzysztofa Hetmana
4. O zabranie głosu proszę Panią Poseł Annę Dąbrowską-Banaszek,
5. O zabranie głosu proszę Posła na Sejm RP Pana Sławomira Ćwika,
6. O zabranie głosu proszę Posła na Sejm RP Pana Krzysztofa Grabczuka

Szanowni Państwo

Teraz nastąpi złożenie wieńców i wiązanek kwiatów u stóp pomnika "Piety Wołyńskiej".
Uprzejmie proszę, aby tradycyjnie jak co roku:

- w pierwszej kolejności, wieńce złożyły delegacje organizacji kombatanckich i kresowych, a następnie:
- Władz Miasta Chełm i Rady Miasta Chełm,
- Posłowie do Parlamentu Europejskiego,
- Posłowie i Senatorowie do Parlamentu Polskiego,
- Przedstawiciele administracji rządowej szczebla centralnego i wojewódzkiego,
- Przedstawiciele administracji samorządowej rządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego,
- przedstawiciele partii politycznych i organizacji społecznych,
- jako ostatni - wspólnie Członkowie Stowarzyszenia "Pamięć i Nadzieja"

Po złożeniu wieńców:

Szanowni Państwo, jeszcze raz dziękuję za obecność i uważam dzisiejszą uroczystość za zakończoną. Serdecznie zapraszam na spotkanie za rok.

W imieniu Stowarzyszenia
Józef Górny
Prezes Zarządu